

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

• Cătălina Popa • Onorica Tofan • Aurelia Stancu • Mihaela Bahrim • Elena Corcăcel • Mirela Dragomir

Clasa a VII-a

Bun venit în clasa a VII-a!	10
<i>Despre limba română</i> , Nichita Stănescu.....	10
Recapitulare inițială.....	12

Lumea toată într-o carte	16
Narativul literar (I) – <i>Florin scrie un roman</i> , Mircea Cărtărescu.....	16
Acțiune, timp, spațiu.....	20
Proiect tematic: <i>Cartea legendelor – elemente de mitologie românească</i>	22
Textul nonliterar. Anunțul.....	24
Enunțul. Coordonarea în frază. Conjunții coordonatoare.....	25
Vocabularul. Cuvântul și contextul.....	27
Categorii semantice.....	28
Confuzii paronimice. Pleonasmul.....	29
Mijloace de îmbogățire a vocabularului. Derivarea.....	30
Mijloace de îmbogățire a vocabularului. Compunerea.....	32
Îmbinări libere de cuvinte, locuțiuni, cuvinte compuse.....	33
Familia lexicală. Câmpul lexical.....	34
Selecția lexicală în limba scrisă și în limba vorbită.....	35
Termeni științifici.....	36
Limba popular. Variație regională a limbii.....	37
Structura textelor de tip narativ.....	38
Narativul literar (II) – <i>leșirea</i> , Ioana Nicolaie.....	40
Momentele subiectului.....	44
Textul nonliterar. Jurnalul de călătorie.....	46
Etapele scrierii.....	48
Negocierea semnificației și a relației cu interlocutorul.....	51
Sunetele limbii române. Grupurile de sunete.....	53
Despărțirea în silabe. Utilizarea corectă a accentului.....	54
RECAPITULARE.....	55
EVALUARE.....	58

1.2.	Peste mări și țări.....	60
4.5.	Textul epic – <i>Toate pânzele sus!</i> , Radu Tudoran.....	60
2.1.	Trăsăturile textului epic.....	64
2.2.	Personajul. Mijloace de caracterizare.....	66
2.3.	Caracterizarea personajului literar.....	67
2.4.	Proiect tematic: <i>Însemnări de călătorie. Contacte culturale</i>	69
3.2.	Conceperea și înțelegerea textului oral. Fapt și opinie.....	71
5.2.	Verbul. Verbe predicative, verbe auxiliare, verbe copulative.....	73
3.3.	Modurile verbale. Modul indicativ. Modul imperativ. Modul conjunctiv. Modul condițional-optativ.....	75
2.3.	Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale. Posibilități combinatorii ale verbului.....	79
3.1.	Substantivul. Articolul.....	81
3.4.	Cazurile substantivului.....	82
1.3.	RECAPITULARE.....	85
4.3.	EVALUARE.....	88

Unitatea

3

2.1.	Pe scena vieții.....	90
4.5.	Textul dramatic – <i>Boul și vițeii</i> , Ion Băieșu.....	90
2.2.	Autor. Personaj dramatic. Limbaj.....	95
2.3.	Arta spectacolului.....	97
2.4.	Proiect tematic: <i>Mic ghid turistic</i>	99
5.1.	Dialogul în textul nonliterar. Interviu.....	101
3.3.	Organizarea unui text în funcție de situația de comunicare.....	102
4.1.	Tipar textual de structurare a ideilor.....	105
1.1.	Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă.....	106
1.2.	Scrisul de mână. Așezarea în pagină. Jurnalul.....	108
3.1.	Ascultarea activă. Tracul comunicativ.....	110
3.4.	Pronumele personal. Pronumele de politețe. Pronumele reflexiv.....	112
1.3.	Pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv.....	115
1.4.	Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ.....	117
	Pronumele interogativ și adjectivul pronominal interogativ. Pronumele relativ și adjectivul pronominal relativ.....	119
	Pronumele nehotărât și adjectivul pronominal nehotărât.....	122
	Pronumele negativ și adjectivul pronominal negativ. Negația în propoziție.....	124
	Adjectivul pronominal de întărire.....	125
	RECAPITULARE.....	126
	EVALUARE.....	128

Unitatea

4

Culturile se întâlnesc! RO.....	130
Textul liric – <i>Sufletul satului</i> , Lucian Blaga.....	130
– <i>Acuarelă</i> , Ion Minulescu.....	131
Limbajul figurat. Repetiția. Metafora.....	134
Comentarea unor secvențe de text literar.....	137
Descrierea unei emoții. Stil.....	139
Proiect tematic: <i>Interferențe culturale</i>	142
Transmiterea și recunoașterea emoțiilor.....	145
Atitudini comunicative – respect, toleranță.....	146
Adjectivul. Adjectivul participial. Posibilități combinatorii ale adjectivului.....	148
Numeralul. Posibilități combinatorii ale numeralului.....	150
Adverbul.....	152
Interjecția. Onomatopeele. Interjecția predicativă.....	154
RECAPITULARE.....	156
EVALUARE.....	158

2.1.

4.5.

2.2.

2.3.

2.4.

3.2.

5.1.

5.2.

3.3.

3.4.

4.1.

1.1.

1.2.

Unitatea

5

Vocea ascunsă a lucrurilor..... 160

Strategii de interpretare a textelor literare.....	160
– <i>Rondelul lucrurilor</i> , Alexandru Macedonski.....	160
– <i>Unde-am greșit?!</i> , Alex Moldovan.....	160
– <i>Omul de zăpadă care voia să întâlnească soarele</i> , Matei Vișniec.....	162
Discuții privind semnificația textelor citite.....	165
Proiect tematic: <i>Simboluri cosmice, vegetale și zoomorfe în cultura română și universală</i>	168
Textul nonliterar descriptiv.....	170
Reprezentări mentale, integrarea informațiilor textului în propriul univers cognitiv și afectiv.....	172
Structuri textuale – secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogat.	
Integrarea părților.....	173
Cererea.....	175
Structuri textuale în comunicarea orală.....	177
Predicatul verbal.....	179
Predicatul nominal.....	181
Subiectul.....	183
Atributul.....	185
Complementul direct.....	188
Complementul indirect.....	189
Complementul prepozițional.....	190
Circumstanțialul de cauză.....	192
Circumstanțialul de scop.....	193
Circumstanțialul de loc. Circumstanțialul de timp. Circumstanțialul de mod.....	194
RECAPITULARE.....	197
EVALUARE.....	200

2.1.

4.5.

2.2.

2.3.

2.4.

5.2.

3.2.

3.3.

1.2.

2.4.

3.1.

3.4.

4.2.

4.3.

4.4.

1.1.

1.4.

Unitatea

6

Bun venit, vacanță!	202
Recapitulare finală – <i>Fără etichete</i> , Cristina Andone	202
Evaluare finală	206
<i>Citiți, citiți, cititul vă face fericiți și inteligenți!</i>	208

COMPETENȚE GENERALE

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea textului oral
2. Receptarea textului scris de diverse tipuri
3. Redactarea textului scris de diverse tipuri
4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise
5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

COMPETENȚE SPECIFICE

- 1.1. Sintetizarea informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative din diverse texte monologate și dialogate
- 1.2. Prezentarea unor informații, idei și puncte de vedere, oferind detalii semnificative și exemple relevante, în fața unui public cunoscut, adoptând comportamente paraverbale și nonverbale adecvate
- 1.3. Participarea la interacțiuni verbale diverse, apelând la strategii variate de ascultare activă și de negociere a informației și a relației cu interlocutorii
- 1.4. Evaluarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative, identificând strategii personalizate în funcție de profilul psihologic, de interesele și de nevoile fiecăruia
- 2.1. Recunoașterea modurilor în care sunt organizate informațiile din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Compararea diferitelor puncte de vedere exprimate pe marginea unor texte diverse
- 2.3. Adecvarea atitudinii și a practicilor de lectură în funcție de scopul lecturii
- 2.4. Dezvoltarea competenței de lectură prin diversificarea activităților consacrate cărții
- 3.1. Redactarea unui text complex, având în vedere respectarea etapelor procesului de scriere și selectarea unor structuri adecvate intenției de comunicare
- 3.2. Redactarea, individual și/ sau în echipă, a unor texte diverse, care urmează a fi prezentate în fața colegilor
- 3.3. Utilizarea unor surse diverse pentru realizarea de texte originale
- 3.4. Evaluarea comportamentelor și a atitudinilor eficiente sau adecvate de redactare, aplicând în activitățile curente de redactare strategiile învățate, personalizate în funcție de profilul psihologic, de interesele și de nevoile fiecăruia
- 4.1. Folosirea structurilor morfosintactice ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea clară și precisă a intențiilor comunicative complexe
- 4.2. Exprimarea clară a intenției comunicative prin corelarea achizițiilor lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice din limba română standard
- 4.3. Aplicarea conștientă a regulilor și a convențiilor ortografice și ortoepice pentru o comunicare corectă
- 4.4. Raportarea conștientă la normă în exprimarea intenției de comunicare, din perspectivă morfosintactică, fonetică și lexicală
- 4.5. Dezvoltarea gândirii logice și analogice, prin valorificarea competenței lingvistice, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții
- 5.1. Compararea unor tradiții românești cu tradiții din alte culturi
- 5.2. Compararea unor elemente privitoare la cultura proprie și la cultura altor popoare

Narativul literar (I)

Descoperă orizontul textului!

1. Dacă ai fi scriitor, ce roluri și ce locuri ai alege pentru cele trei personaje din dreapta? Alege din seriile date sau propune tu alte variante.

Explorează lumea textului!

- Citește cu atenție textul:

Florin scrie un roman

de Mircea Cărtărescu

★ După ce scăpă și din această primejdie, Florea haiducul trase la hanul Aniței care, voioasă și zglobie, se și înființă cu cofa¹ de vin. Florea scoase din chimir un zlot², îl dădu frumoasei crâșmărițe și grăi cu amar:

— Alei, Anițo, crâșmărițo, ce bine e de unii pe lumea asta! La tine la han trag toți drumeții să se-ntremeze și să se veselească. Paralele curg, glumele și cântecele se țin lanț, să tot trăiești... Dar eu? Pentru mine a rânduit soarta o viață de fugar, o viață pe drumuri, cu potera³ trimisă de Vodă veșnic pe urmele mele. Iarna bat satele și plec urechea la necazul oamenilor. Îmi fierbe sângele-n vine de-atâtea samavolnicii⁴.

Însemn la răboj⁵ pe cutare și pe cutare boier ce-i obidește⁶ pe țărani. Vara-i pândesc în codru cu sâneata⁷ asta a mea și-i judec cum știu eu. Unul nu scapă de pedeapsă. Dar căpitanul Gealatu⁸, bată-l Dumnezeu sfântul de fiară însetată de sânge, e tot mai aproape, mă încolțește ca pe o jivină din pădure! Parcă-i spune diavolul unde îmi am sălașurile și ascunzișurile de taină. Îi simt răsuflarea de gheață în ceafă. Visez și noaptea chipul lui hâd și pe cei patruzeci de poterași cu iatagane ascuțite, trimiși să-mi curme viața!

Anița își feri ochii de privirea voinicului și-i zise cam din vârful buzelor:

— Lasă, Florea, că toată prigoana are un sfârșit! Mai bine soarbe ici, din cofa asta, și uită de necazuri. Bea o lulea de tutun și mai stai la povești cu cești călători. Știi vorba ceea: după furtună vine vremea bună...

¹ cofă, s.f. - vas de formă cilindrică cu o toartă, făcut din doage de brad, în care se ține la țară apa de băut.

² zlot, s.m. - unitate monetară a Republicii Populare Polone. Monedă de aur de valoarea unui galben (care a circulat între secolul al XV-lea și al XVII-lea în Europa centrală și răsăriteană).

³ potera, s.f. - ceată, grup de oameni înarmați, care aveau misiunea de a-i urmări și de a-i prinde pe haiduci.

⁴ samavolnicie, s.f. - faptul de a acționa după bunul plac, nesocotind și încălcând voința și drepturile altora.

⁵ răboj, s.n. - bucată de lemn pe care, în trecut, se însemnau, prin creștături, diferite calcule, socoteli.

⁶ obidi, vb. (învechit) - a asupra, a împila, a oprima.

⁷ sâneată, s.f. - pușcă primitivă cu cremene.

⁸ gealat, s.m. (învechit) - călău, gâde; (familiar) om voinic și violent.

Așa făcu viteazul. Dar, curios, drumeții în straie prăfuite erau morocănoși și-l priveau cu dușmănie. Iar vinul îi aduse curând somnul în vine.

Respect pent În vremea asta, Anița urcă niște scări și pătrunse într-o odaie de taină. Acolo era așezat la masă un ostaș crunt la înfățișare, cu o rană urâtă, de la buze la ureche, pe obrazul stâng. Rana era veche și omul și-o pipăia din când în când cu necaz. Căpitanul Gealatu, căci el era, o luă de mijloc pe Anița și-i grăi cu un zâmbet unsuros:

— Ei, ibovnica⁹ mea frumoasă, ai făcut cum ți-am zis?

— Da, răspunse fata, de data asta nu mai are scăpare. Poterașii îmbrăcați în drumeți l-au înconjurat, și somnoroasa¹⁰ de vin l-a moleșit. Acum e vremea să-i iei gâtul nemernicului care mi-a respins dragostea!

— Și care mie mi-a spintecat obrazul! adăugă Gealatu scrâșnind din măsele.

În odaia mare a hanului, poterașii îl legară pe Florea cu funii groase ca mâna și patruzeci de iatagane erau ațintite spre pieptul lat și păros al haiducului. Ajuns în fața lui, căpitanul îl înșfăcă de plete pe Florea și-i grăi cu mânie:

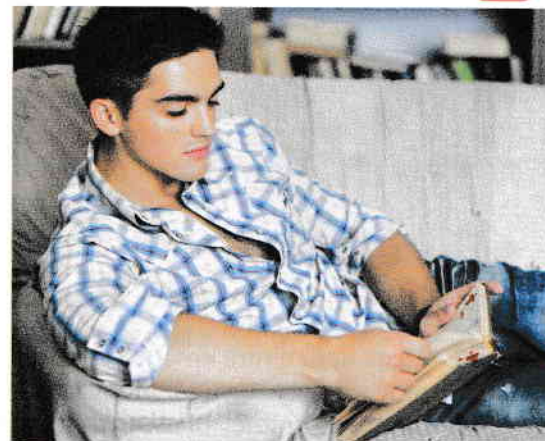
— Ticălosule, în sfârșit ești în mâna mea! De-acuma nu mai ai scăpare. Fă-ți rugăciunea din urmă și mori ca un câine.

Deși amețit de somnoroasă, flăcăul îl fulgeră cu privirea pe dușmanul său:

— Încă nu m-ai răpus, fiară sălbatică! Nu-i e dat unuia ca tine să-mi ia viața. Ia vezi dacă-ți place trebușoara asta!

Și voinicul șuieră o dată cum știa el. Poterașii încremeniră. Un cal alb, cu coama în vânt, năvăli în odaie, scăpărând din copite și nechezând înfricoșător. Era Bălanul, armăsarul haiducului, tovarăș de nădejde în toate primejdiile. Cu o singură lovitură de copită îi zdrobi capul lui Gealatu, care se prăbuși în țărână. Încordându-se, Florea rupse frânghiile, smulse un iatagan de la un poteraș și începu să-l rotească, făcându-i pe cei patruzeci de ticăloși să cadă ca spicele. Când nu mai fu nici unul în picioare, haiducul puse foc la han, lăsând-o pe vicleana Anița să jelească la marginea drumului. Sări apoi pe cal și, cu pletele-n vânt, se avântă prin văi și lunci spre alte isprăvi vitejești...

★ ... fără să bănuiască nicio clipă adevărul: că nu trăiește în realitate, ci în niște pagini scrise cu pixul într-un caiet făcut ferfeniță și pătat de dulceață și margarină. Florin reciti ultimele pagini ale romanului său haiducesc și zâmbi foarte satisfăcut. Deși avea numai treisprezece ani, iată că se dovedea în stare să imagineze aventuri palpitate, ce mai, ca un scriitor adevărat. „Marfă!”, exclamă el când ajunse la pasajul cu năvălirea calului. Chestia asta o să le placă, la pariu, și lui George Mare, și lui Ovidiu, care deja citiseră aproape tot romanul. Și, în general, la toată gașca lui. Acum, în vacanță, se vedeau în fiecare zi. Ieșeau de obicei cu rolele la magazinul din colț, făceau câteva ture, încercau figuri (mersul cu spatele, fluturile...) și apoi se așezau pe gârdulețul verde și pâlăvrăgeau. Atunci era momentul să le citească și din roman. Vreo doi se apucaseră și ei de un SF, dar nu ieșise nimic. Idioții îi vopsiseră pe extraterestri în toate culorile, le făcuseră coarne și antene, dar la mai mult nu-i dusesese mintea. Pe când Florea al lui știa să lupte, avea mereu ceva haios de spus... Nu se compara!

⁹ *ibovnică*, s.f. (popular) - iubită, draguță.

¹⁰ *somnoroasă*, s.f. - plantă erbacee care, pusă în diferite lichide, produce somnul.

Se așază la computer și începu să joace „Duke”. Era cel mai bun joc. Aveai în față o armă și puteai să mergi înainte, înapoi, la dreapta, la stânga, doar apăsând pe săgețele. Trăgeai în rafale și omorai la monștri cu nemiluita. Găseai chei și deschideai uși secrete. Ca-n realitate. Se-ntreba uneori dacă Duke, eroul, sau monștrii știau că nu sunt adevărați, că totul e doar un joc, în care ei trebuie să facă tot ce le comandă copilul care se joacă. Nu, sigur că nu știau.

Când se plictisi își puse rolele și, cu caietul cel gros în buzunar, ieși la colțul străzii. Nu mai apăruse, deocamdată, nimeni din gașcă. Pe trotuarul celălalt trecu încrezuta de Ana, cu celelalte capre, Florina și Elena. Băiatul își luă vânt, încercă fluturile, dar fetele nici nu se uitară la el. De parcă Ana și el nu fuseseră prieteni până acum o lună, când i-o suflase Călăul dintr-a opta. Îi ziceau așa, fiindcă dădea la picioare la fotbal. „Lasă, Ano, că te aranjez eu”, își spuse Florin în sine, regretând că în ultimele pagini n-o făcuse decât să plângă la marginea drumului după un amărât de han. Lasă, că romanul nu s-a terminat! Ca să se răcorească își luă o înghețată pe băț și, rozând din ea câte puțin, alunecă pe role, lejer, prin fața vitrinelor de magazine...

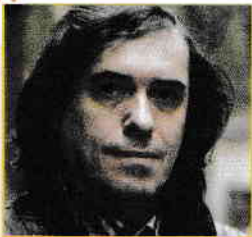
★...fără să bănuiască niciun moment adevărul: că, la rândul lui, el nu trăiește în realitate, că e și el doar un personaj din povestirea mea și că eu, scriitorul, pot să-l fac să meargă pe role mai departe, să se oprească, să dea colțul străzii, să se împace cu Ana, să se ducă la școală, chiar dacă-i vacanță, și să ia numai zece sau numai doi, și orice-mi mai trece mie prin minte. Pe ecranul computerului meu, în fața căruia lucrez de o oră și jumătate, văd ultimele rânduri ale povestirii pe care tocmai o citești, chiar în clipa asta. Povestirea am s-o duc la editură ca să fie inclusă în manualul tău. Abia acum, când tu o citești, ea începe să existe cu adevărat. Și...

Dar stai o clipă, că sună la ușă. Mă ridic de la birou, străbat holul și deschid. E poștărița.

— Sunteți domnul Florescu?

— Da.

— V-am adus o telegramă. Semnați aici.

Mircea Cărtărescu (n. 1 iunie 1956) este conferențiar universitar la Catedra de literatură română a Facultății de Litere a Universității din București. Este autor de poezii, proză, eseuri, publicistică, jurnale. A debutat ca poet cu volumul *Faruri, vitrine, fotografii* în anul 1980 și este cunoscut pentru *Levantul*, *Enciclopedia zmeilor*, *Gemenii*, *REM*, *Mendebilul*, *Fata de la marginea vieții – povestiri alese*, *Solenoid*. Operele sale au fost traduse în foarte multe limbi străine. A primit numeroase premii naționale și internaționale.

2. Alege unul dintre emoticoanele alăturate pentru a exprima starea provocată de lectură. Motivează alegerea, oral. Poți folosi unul dintre cuvintele: *plictiseală, tristețe, bucurie, entuziasm, uimire, liniște, amuzament, confuzie, dezamăgire* etc.

3. Citește cu voce tare enunțurile din care ai aflat:

- ✓ două trăsături ale hanğiței;
- ✓ preocuparea haiducului Florea în timpul verii;
- ✓ relația dintre Anița și călăul haiducului;
- ✓ numele calului lui Florea;
- ✓ vârsta lui Florin;
- ✓ ce scriau prietenii puștiului;
- ✓ explicația poreclei Călăul;
- ✓ de cât timp lucrează scriitorul la povestire.

4. Scrie câte un sinonim potrivit în text pentru fiecare dintre cuvintele:

- ✓ se înființă;
- ✓ să se-ntremeze;
- ✓ bat (satele);
- ✓ mă încolțește;
- ✓ (odaie) de taină;
- ✓ ferfeniță;
- ✓ cu nemiluita.

5. Recitește primul fragment, marcat cu ★, apoi explică oral:

- ✓ motivul supărării haiducului Florea;
- ✓ motivul răzbunării crâșmăriței și al căpitanului Gealatu.

6. Recitește al doilea fragment, marcat cu ★, apoi explică oral:

- ✓ semnificația enunțului *nu trăiește în realitate*;
- ✓ motivul satisfacției băiatului după recitirea ultimelor pagini ale romanului;
- ✓ de ce, văzând-o pe Ana, băiatul cu rolele își ia avânt și încearcă schema fluturelui;
- ✓ rolul replicii *Lasă, Ano, că te aranjez eu*.

7. Recitește ultimul fragment, marcat cu ★.

Precizează cine este domnul Florescu și care este legătura lui cu personajele din celelalte fragmente.

8. Observă dacă propunerile tale dinainte de lectură

corespund cu informațiile din text despre cele trei personaje. Prezintă-le, oral, colegilor, observațiile tale.

9. Fiecare scriitor vrea să creeze suspans și anticipează modul în care se va desfășura acțiunea prin gesturi, cuvinte, nume ale personajelor. Completează un tabel precum cel de mai jos, în care vei nota ceea ce înțelegi din secvențele date:

În text scrie...	Eu știu că...	Înțeleg că...
<i>Anița își feri ochii de privirea voinicului și-i zise cam din vârful buzelor:</i>	O persoană care evită să te privească atunci când îți vorbește are ceva de ascuns.	Anița nu este sinceră cu Florea și i-a pregătit o capcană.
<i>Dar, curios, drumeții în straie prăfuite erau morocănoși și-l priveau cu dușmănie.</i>	Cuvântul dar exprimă opoziția. Cuvântul curios , scris între virgule, este o informație suplimentară.
<i>zâmbet unsuros</i>
<i>caiet făcut ferfeniță și pătat de dulceață și margarină</i>	Copiii preferă să mănânce dulceață și margarină...
<i>Călăul dintr-a opta</i>	<i>gealat</i> , s.m. (învechit) – călău, gâde; (familiar) om voinic și violent; tiran, asupritor
<i>... fără să bănuiască nicio clipă adevărul...</i>

10. **Lucrați în pereche!** Stabiliți valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri, alegând litera **A**, dacă sunt adevărate sau litera **F**, dacă sunt false. Rescrieți enunțurile false, astfel încât să devină adevărate:

- ✓ Florin este un haiduc urmărit de Gealatu. **A F**
- ✓ Anița îl trădează pe Florea pentru că i-a respins dragostea. **A F**
- ✓ Florea este un personaj în romanul lui Florin. **A F**
- ✓ Florin creează personajul Florescu. **A F**

11. Notează asemănările și deosebirile dintre cele trei fragmente într-o diagramă asemănătoare celei din dreapta.

12. Notează tema textului citit. Poți alege dintre: *aventura, copilăria, prietenia, creația, natura* etc. Justifică alegerea prin trei cuvinte-cheie.

- Res. 13. Prezintă colegilor, oral, în 3-4 enunțuri, părerea ta despre faptul că Florin alege să își rezolve problemele din viața reală într-o lume imaginară.
14. Imaginează-ți că ești personajul Florin. Continuă romanul, în cel puțin 80 de cuvinte, cu o întâmplare care să dovedească faptul că Ana și-a schimbat comportamentul.
15. Propune un alt titlu pentru textul citit. Motivează, oral, alegerea.
16. Realizează o bandă desenată în care să redai întâmplările la care a participat personajul preferat din textul citit.

Citește și...

- ✓ Ce poți face cu două cuvinte coord. Liviu Papadima
- ✓ Hanu Ancuței de Mihail Sadoveanu
- ✓ Tabăra de Louis Sachard

Acțiune, timp, spațiu

Amintește-ți !

1. Notează pe o figură asemănătoare celei de mai jos ordinea cronologică a întâmplărilor petrecute în textul narativ literar *Florin scrie un roman* de Mircea Cărtărescu.

- a. Ana, Florina și Elena trec pe trotuarul celălalt.
- b. Domnul Florescu termină povestirea.
- c. Florea se destăinuie Aniței.
- d. Băiatul se întreabă dacă eroul știe că el face numai ce îi spune jucătorul.
- e. Poștărița aduce o telegramă.
- f. Poterașii îl leagă pe haiduc.
- g. Florin își cumpără o înghețată.
- h. Bălanul își salvează stăpânul.
- i. Florin citește ultimele rânduri din romanul său.

2. a. Citește în imaginea de mai jos indicii de timp selectați din textul citit. Scrie-i numai pe aceia care arată durata acțiunii.

de o oră și jumătate

în vremea asta

vara

în fiecare zi

după ce scăpă

- b. Schițează un han, un oraș și un birou. Rescrie din textul citit indicii spațiali corespunzători întâmplărilor.

Important

→ În **textul narativ literar** modul de expunere specific este narațiunea. Aceasta presupune prezența unui narator ce relatează o **acțiune** desfășurată de personaje. În funcție de numărul întâmplărilor și al personajelor acțiunea poate fi redusă sau amplă, simplă sau complicată.

→ Acțiunea are **coordonate spațio-temporale** reale sau imagine, precise sau nedeterminate.

▪ Totalitatea locurilor unde se petrece acțiunea formează **spațiul**, care este descris pentru a crea impresia de realitate. Locul unde se desfășoară o întâmplare poate fi: real sau imaginar, interior sau exterior, rural sau urban (citadin). Indicii de spațiu se pot referi la poziționarea geografică a locului unde se petrece acțiunea, denumindu-l, sau la decor.

▪ **Timpul** acțiunii poate fi indicat direct în text prin prezentarea unui eveniment istoric, a unui ceas sau a cuvintelor naratorului. Indirect, timpul se poate deduce din aspecte meteorologice specifice anotimpurilor, ale vestimentației, ale activităților desfășurate de personaje. Indicii de timp pot denumi momentul în care se petrece acțiunea, durata acesteia sau ordinea întâmplărilor.

→ Narațiunea se îmbină cu descrierea și cu dialogul. În textul narativ, descrierea prezintă trăsături ale cadrului în care se va desfășura acțiunea sau ale personajelor, conturează atmosfera și creează suspans. Dialogul oferă narațiunii un ritm alert.

Rege în povestea sa și pe cei din jurul său.

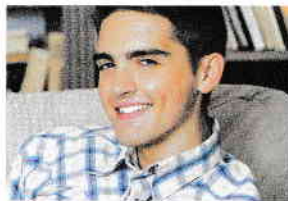
3. În textele literare, hanul apare ca un loc în care oamenii se odihnesc după ce au parcurs distanțe mari, se înveselesc și povestesc întâmplări la care au participat sau au fost martori. Prezintă colegilor, în 3-4 enunțuri, părerea ta despre semnificația hanului în textul citit, alegând una dintre variantele:

- ✓ Autorul intenționează să evidențieze soarta grea a haiducului prin veselia oamenilor de la han.
- ✓ Florea are încredere în hangița Anița și vine să îi ceară ajutorul.
- ✓ Autorul vrea să convingă cititorii de vitejia haiducului prin prezența martorilor, oamenii de la han.
- ✓ Hanul este un loc de refugiu, în care haiducul găsește protecție împotriva dușmanilor.
- ✓ La han, Florea se întâlnește cu alți haiduci pentru a se consulta în legătură cu strategiile de apărare împotriva puterii.

4. Cadrul temporal al acțiunii poate fi conturat indirect. În primul fragment este folosit cuvântul *zlot*, a cărui explicație o găsești în subsolul paginii cu textul, iar în al doilea, denumirea jocului Duke, lansat în anul 1996. Continuă seria cu încă cinci cuvinte ilustrative pentru cadrul temporal sugerat.

✓ *zlot*,,,,,

✓ *Duke*,,,,,

5. Recitește, din al doilea fragment al textului, descrierea jocului Duke. Explică rolul descrierii în narațiune, alegând dintre variantele:

- ✓ Creează o pauză în succesiunea întâmplărilor.
- ✓ Portretizează personajul.
- ✓ Face trecerea de la spațiul interior al camerei la cel exterior al orașului.
- ✓ Oferă informații despre timpul în care se desfășoară acțiunea.

6. Completează, într-un mod asemănător, informațiile corespunzătoare fiecărui fragment din text.

<p>Cine? Florea</p> <p>Ce face?</p> <p>Unde?</p> <p>Când?</p>	<p>Cine? Florin</p> <p>Ce face?</p> <p>Unde?</p> <p>Când?</p>	<p>Cine? Domnul Florescu</p> <p>Ce face?</p> <p>Unde?</p> <p>Când?</p>
---	---	--

Folosește-ți creativitatea!

7. Imaginează-ți că ești unul dintre personajele textului, Florea sau Florin. Creează o hartă a spațiului în care trăiești. Notează, pe hartă, denumirile a cel puțin cinci repere spațiale.

8. **Lucrați în pereche!** Observați ordinea cronologică a întâmplărilor de la exercițiul 1 și propuneți o altă derulare logică a aceluiași eveniment. Motivați-vă alegerea.

9. Scrie un text, de cel puțin 150 de cuvinte, în care să prezinți o întâmplare al cărei erou este Florea haiducul. În textul creat de tine:

- ✓ vei preciza timpul, vei crea un spațiu exterior al acțiunii;
- ✓ vei realiza o descriere a locului;
- ✓ vei integra două replici ale personajelor;
- ✓ vei respecta limita de cuvinte recomandată.

Cartea legendelor – elemente de mitologie românească

 Citiți cu atenție etapele, apoi realizați proiectul, folosindu-vă de sugestiile date.

→ Ce veți face?

Veți alcătui o **carte a legendelor** din zona în care locuiți, cu ilustrații și povestiri ce vor conține elemente fantastice sau miraculoase, prin care se explică apariția unor localități, forme de relief sau obiective turistice din județul vostru.

→ De ce veți face?

Pentru a descoperi cultura populară a zonei în care locuiți și pentru a afla mai multe despre mitologia românească.

→ Cum veți face?

✓ Veți lucra în echipe de 5-10 elevi.

✓ Pe **copertă**, veți scrie titlul – *Cartea legendelor* sau un alt titlu, propus de voi –, numele membrilor echipei și clasa din care faceți parte. Veți adăuga ilustrații originale.

✓ Pe **prima pagină** veți prezenta cuprinsul cărții.

✓ Fiecare dintre **paginile următoare** va fi realizată de câte un elev și va conține:

- legenda aleasă, menționându-se zona/ localitatea din care provine și sursa din care a fost preluată (numele celui de la care a fost auzită/ culegerea de folclor în care a fost inclusă etc.);
- un desen sau o fotografie care să illustreze localitatea, forma de relief sau obiectivul turistic ce constituie subiectul legendei.

→ Iată o sugestie!

În mijlocul munților Vrancei, spre fundul apei Năruja, se află piscul cu numele „Scările lui Vodă”. Povestea spune că, în timpurile vechi, Ștefan cel Mare, rătăcind prin codri cu o ceată de ostași, a ajuns în golul Verdelui, într-o poiană mare și frumoasă, unde ceata marelui voievod se puse de se hodini.

Dar Vodă, având nevoie să cerceteze cât mai bine împrejurimile, pentru a ști în ce loc se află și a nu se trezi înconjurat fără de veste de dușmani, se gândi ca să se urce pe creasta muntelui Petrosul, cel mai înalt vârf din apropiere și care se ridică chiar în fața poienii unde poposiseră.

Și, fiindcă muntele era stâncos și coasta din cale-afară de povârnită și prăpăstioasă, oștenii au săpat niște trepte pe zarea piscului, până ce Vodă și ai săi s-au putut ridica în vârf.

De aici, au pornit cu toții încotro i-or fi îndreptat ochii și mintea. Poate spre o nouă biruință, pe care numai iscusința și destoinicia fără margini a marelui Ștefan se învrednicea s-o câștige, în acele vremuri, cu arcașii săi, puțini la număr, dar voinici și meșteri la luptă.

De atunci, piscului acestuia i-a rămas până în zilele noastre numele de „Scările lui Vodă”, iar, pe ici, pe colo, se mai observă și acum treptele săpate de ostașii lui Ștefan.

După comunicările făcute de către Const. Ciută și Ion I. Găină, moșneni din comuna Herăstrău-Vrancea

(Simion Hârnea, Scările lui Vodă, în vol. Comoara Vrancei)

→ În penultima pagină veți nota observații despre:

- ✓ ceea ce au în comun legendele culese din zona voastră;
- ✓ ceea ce le diferențiază de alte legende, ce aparțin altor zone culturale.

Exemplu: valorile spirituale pe care le transmit, modelele umane pe care vi le oferă etc.

Exemplu: diferențele dintre valorile spirituale și modelele umane identificate în legendele din zona voastră și cele internaționale (prezentate în proiectele anterioare sau cele din *Legendele Olimpului*).

- **Ultima pagină** va conține o legendă creată de voi despre apariția satului/ comunei/ orașului în care locuiți.
- Legați toate paginile și coperte.
- Prezentați cartea întregii clase.

→ **Cum veți ști dacă ați reușit?**

Analizați proiectul cu ajutorul grilei de autoevaluare de mai jos:

Criterii de apreciere	În totalitate	Parțial	Deloc
Pe copertă apar: titlul, numele membrilor echipei, clasa, o imagine ilustrativă.			
În carte sunt prezentate legende din zona în care locuiți.			
Fiecare legendă este însoțită de o imagine.			
Sunt consemnate observații corecte privind elementele comune ale legendelor din carte.			
Sunt consemnate observații corecte privind elementele care diferențiază legendele locale de cele care aparțin altor zone culturale.			
Cartea include o legendă originală, despre apariția localității voastre.			
Sunt respectate regulile gramaticale și de exprimare.			

Descoperă!

 Citește, cu atenție, textul de mai jos, apoi rezolvă sarcinile de lucru propuse.

Premiile Muzeului Național al Literaturii Române

Muzeul Național al Literaturii Române (MNLR) va decerna în prima decadă a lunii decembrie, în cadrul unei festivități de gală, Premiile Muzeului Național al Literaturii Române, după cum urmează:

Premiul Perpessicius – pentru ediții critice

Premiul Șerban Cioculescu – pentru memorialistică și istorie literară

Premiul Petru Creția – pentru filologie clasică

Premiul Tudor Vianu – pentru teoria literaturii și a culturii

Premiul Alexandru Piru – pentru încurajarea tinerilor cercetători

Muzeul Național al Literaturii Române invită editurile interesate să trimită până la data de 15 noiembrie 2018 lucrările apărute în anul 2017, pe care le consideră reprezentative pentru cele cinci categorii, pentru ca acestea să intre în procesul de jurizare.

Volumele pot fi trimise pe adresa Muzeului Național al Literaturii Române: Calea Griviței 64-66, sector 1, București, cu mențiunea *Pentru Premiile MNLR*.

(www.mnlr.ro)

1. Caută în dicționar și notează, în câte un enunț, explicația cuvintelor *memorialistică* și *filologie*.
2. Completează, în scris, enunțurile de mai jos:
 - ✓ Prescurtarea MNLR denumește
 - ✓ Data până la care pot fi trimise lucrările apărute în anul este
 - ✓ Scopul trimiterii lucrărilor reprezentative este
 - ✓ Lucrările pot fi trimise la adresa
 - ✓ Sursa din care a fost preluat anunțul este
3. Cui se adresează anunțul de mai sus? Motivează răspunsul folosind o secvență din textul citat.
4. Pe cine crezi că ar interesa informațiile de mai sus?
5. Scrie elementele pe care le consideri esențiale în formularea mesajului din anunțul de mai sus.
6. Explică, în 30-50 de cuvinte, rolul mențiunii *Pentru Premiile MNLR*, indicate în finalul anunțului.

Important

- Anunțul informează publicul cu privire la organizarea unei activități, a unui eveniment.
- Anunțul cuprinde, într-o manieră clară, concisă și exactă, evenimentul sau activitatea, data, ora, ziua și locul în care acesta se va desfășura.

Exersează!

7. **Lucrați în echipă!** Grupați-vă în cinci echipe, apoi alegeți câte o categorie la care sunt decernate premii de către MNLR. Folosiți diverse surse, precum internetul, biblioteca școlii sau a clasei pentru a realiza o prezentare a personalității culturale care dă numele categoriei alese. Realizați o listă cu cel puțin trei titluri care au fost premiate de-a lungul anilor la categoria aleasă și indicați autorii acestora.
8. Imaginează-ți că Florin, personajul din opera literară *Florin scrie un roman* de Mircea Cărtărescu, îndeplinește cerințele din anunț, iar editura ar dori să trimită romanul său haiducesc spre jurizare. La ce categorie dintre cele propuse crezi că s-ar încadra scrierea sa? Motivează-ți răspunsul!
9. Realizează o colecție de 3-5 anunțuri care să te ajute în alegerea activităților tale extrașcolare.

Descoperă!

1. Citește, cu atenție, următorul fragment selectat din textul *Florin scrie un roman* de M. Cărtărescu, pentru a răspunde, oral, cerințelor de mai jos:

„Ieșeau de obicei cu rolele la magazinul din colț, făceau câteva ture, încercau figuri (mersul cu spatele, fluturele...) și apoi se așezau pe gârdulețul verde și pălăvrăgeau.”

- a. Câte propoziții conține enunțul selectat?
 - b. Prin ce semn de punctuație este marcată alăturarea dintre primele două propoziții ale enunțului?
 - c. Care este cuvântul prin care se realizează legătura dintre ultimele trei propoziții ale enunțului?
2. Completează enunțurile:

- ✓ **Enunțul** poate fi o sau o
 - ✓ **Propoziția** este o cu un singur
 - ✓ **Fraza** este o alcătuită din două sau mai multe
- Numărul propozițiilor dintr-o frază este dat de numărul

Important

- În frază, între **două** sau mai multe **propoziții de același fel** se stabilește o **relație de coordonare** (nondependentă). Această relație se poate realiza prin:
 - **juxtapunere** (parataxă), care constă în alăturarea propozițiilor de același fel, fiind precedată, în majoritatea cazurilor, de o pauză, marcată grafic prin **virgulă**: *Am venit,/ am văzut,/ am învins!*
 - **joncțiune**, care presupune existența unor conectori specifici, **conjunțiile coordonatoare**: *Au vizitat muzeul,/ dar nu au făcut fotografii. Ascultă valurile/ și privește întinderea nemărginită a mării.*
- **Conjunția** este partea de vorbire neflexibilă, prin intermediul căreia se exprimă relațiile sintactice de coordonare și de subordonare, la nivelul propoziției și al frazei. **Conjunția coordonatoare** face legătura dintre:
 - două propoziții de același fel – *Rădăcina învățaturii e amară, dar roadele ei sunt dulci.*
 - două părți de propoziție de același fel – *Vremea frumoasă și caldă ne cheamă la joacă.*

Conjunții coordonatoare	
Tipul	Exemple
Copulative – exprimă ideea de asociere;	și → <i>Vine vara și aduce mult soare.</i> nici → <i>Nici nu cântă, nici nu dansează.</i>
Disjunctive – exprimă excluderea sau alternanța unor acțiuni, momente, posibilități;	sau → <i>Vii la plimbare sau stai acasă?</i> ori → <i>Ori întârzie, ori a uitat.</i> fie → <i>Fie va reîncerca, fie va renunța.</i>
Adversative – marchează raporturi de opoziție;	dar → <i>Soarele este puternic, dar nu încălzește.</i> iar → <i>Copilul învață, iar părinții muncesc.</i> însă → <i>A făcut proiectul, însă l-a uitat acasă.</i> or → <i>A venit mai devreme, or asta nu i-a mulțumit pe toți.</i>
Concluzive – introduc un rezultat, o consecință a ceea ce s-a exprimat anterior.	deci → <i>Testul este mâine, deci azi învățăm.</i> așadar → <i>El știe lecția, așadar a învățat.</i> carevasăzică (vasăzică) → <i>Nu a venit, carevasăzică a renunțat.</i>